

Klaudia Kowalska

ORCID: 0000-0002-7770-2153

Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie

Wolontariat w dobie pandemii jako forma rozwoju osobistego¹

Volunteering as a personal development opportunity during a pandemic

Wstęp

Wolontariat – jako bezinteresowna pomoc niesiona na rzecz drugiego człowieka – jest współcześnie pojęciem bardzo znanym i często używanym. Na przestrzeni wieków pojęcie to ewoluowało, a nazwami, jakimi określano działalność ochotników wykonywujących dobrowolną pracę były *dobroczynność* lub *filantropia*. Jako wolontariusze pracować możemy już od nastoletnich lat, angażując się w wiele wydarzeń kulturalnych czy też społecznych. Liczne grona osób decydują się na wybór właśnie tej formy pracy, aby móc dostrzec, co w istocie zamierzają robić w życiu, czym się zajmować. Jest to zatem pewien pierwszy krok naszej przyszłej drogi zawodowej, lub też możliwość sprawdzenia się na wielu płaszczyznach, czy w wielu dziedzinach. Placówek, które stale poszukują wolontariuszy, nie brakuje.

Wolontariat to rodzaj wielkodusznej, bezinteresownej pracy, która charakteryzuje się ciągłym dynamicznym rozwojem. Niewielu z obecnie żyjących spotkało się jednak z nowym rodzajem wolontariatu

¹ Wykorzystano fragmenty pracy dyplomowej, *Rola wolontariatu w sposobie funkcjonowania Małopolskiego Hospicjum dla Dzieci oraz Centrum Opieki Wyręczającej w Krakowie* pod kierunkiem dra hab. Dariusza Adamczyka, prof. UP, Kraków 2018.

– wolontariatu w dobie pandemii. Wolontariat ten to odpowiedź na wszelkiego rodzaju trudności w dobie wirusa Covid-19 dotyczących zarówno deficytu wśród personelu medycznego, jak i w odpowiedzi na problemy ludzi spowodowane odizolowaniem społecznym itp. Wolontariat w dobie pandemii jest czymś nieznanym jednakże tak samo jak w przypadku każdego innego typu wolontariatu potrzebnym, a nawet niezbędnym.

W niniejszym iniejszym opracowaniu poruszone zostały kwestie związane z przytoczonym tytułem wstępu pojęciem wolontariatu, jego typami oraz rodzajami. Na podstawie analizy przykładów różnych form wolontariatu na przestrzeni lat oraz wskazania głównych czynników zachęcających i motywujących do podjęcia pracy jako wolontariusz; wyodrębniony został podstawowy cel artykułu. Jest to pojęcie wolontariatu rozumiane jako sposób rozwoju; a ponadto przedstawienie jego nowo kształtujących się form w trakcie trwania wirusa Covid-19.

Wolontariat jako forma aktywności człowieka

Wolontariuszem dawniej nazywano praktykanta bądź ochotnika pracującego w wojsku bez wynagrodzenia za wykonywaną pracę (Kopaliński, 1990, s. 36). Podstawowym czynnikiem wpływającym na pracę wolontariusza jest jego wolna wola i chęć czynienia dobra bezinteresownie oraz wykluczając jakiejkolwiek możliwości czerpania z tejże pracy korzyści finansowych. Jest to także bezpłatna forma praktyki (Encyklopedia Pedagogiczna XXI, 2008, s. 218).

Teorii związanych z pojęciem wolontariatu jest wiele. Większość z teoretyków prezentujących definicje wolontariusza czy wolontariatu czerpie wiedzę patrząc z różnych perspektyw. Nie da się jednak ukryć, iż istotą każdej próby tworzenia definicji wolontariatu jest nawiązanie do podwalin znaczenia tego wyrazu, jakim jest dobrowolna i bezinteresowna pomoc niesiona innym. Wolontariat posiada swoiste cechy tj.:

- 1) Bezpośredniość – wynika z tej cechy fakt, iż na co dzień wolontariusz doświadczał będzie spotkań z innymi ludźmi. Będzie on zatem zmuszony do kontaktu ze społeczeństwem, czy też podopiecznymi.
- 2) Spontaniczność i naturalność – rozumieć winno się przez to niewymuszenie pracy, chęć jej podejmowania, czerpanie z niej jak największej radości, oraz dzielenie się nią z innymi.
- 3) Bezustanność i cykliczność – działania powinny trwać nieustająco. Wolontariat nie powinien kończyć się na jednej akcji, w której bierze się udział. Ciągłe poszukiwanie miejsc, gdzie jest się potrzebnym winno być

sensem pracy każdego wolontariusza, a odpowiedzialność podczas wszelkiego działania głównym priorytetem (Kukowska, 2015, s. 36).

Jan Chrapek porusza tematykę związaną z wolontariatem. Zauważa, iż jest to nie tylko dobro, część siebie, którą możemy dać drugiemu człowiekowi. Wolontariat jest miłością niesioną bliźnim. Autor twierdzi, iż wolontariat ma duchową naturę. Jest to dla niego forma wyniosła i niezwykła. Praca wolontaryjna łączy się z religią. Wszystko to z powodu swojego bezmiernego charakteru wymaga duchowej koalicji (Chrapek, 2002 nr 35). Pracę tę (wolontaryjną) można podzielić, rozpatrując ją w różnych kontekstach. Winno się mieć na myśli formy działania, czy też czasu trwania, a również nawiązania do ilości uczestników. Zbigniew Tokarski podejmuje się podziału wolontariatu na krótkoterminowy oraz bezterminowy. Wolontariat krótkoterminowy rozróżnia pomoc jednorazową, okresową oraz stałą. Jednorazowa forma wolontariatu to pomoc podczas wyjątkowej sytuacji, jak wypadek na ulicy, co włącza każdego w pomoc poszkodowanej osobie. W działanie o charakterze jednorazowym wlicza się także dobrowolną pomoc lekarza pediatry w przebadaniu dzieci znajdujących się w domu dziecka. Lekarz jest wtedy uznawany za wolontariusza, a jego praca – jednorazową formą wolontariatu. Okresowy wolontariat, posługując się kolejnym przykładem, jest to np. udział w akcjach przedświątecznych lub udział w olimpiadach specjalnych. Jest to zatem uczestnictwo w wydarzeniach cyklicznych, realizowanych w ramach nadchodzących świąt, bądź odgórnie skonkretyzowanych wydarzeń. Jako ostatnią formę wolontariatu Zbigniew Tokarski wymienia wolontariat stały. Termin ten tłumaczy jako pomoc, której udziela się regularnie i systematycznie (Tokarski, 2008, s. 45) Warto zauważyć, iż wolontariat stały w pewien sposób wyróżnia się z spośród innych form. Przymiotem tym jest porozumienie zawieranie między stronami (wolontariusz – instytucja) na wykonywane przez niego działania wolontaryjne. Porozumienie to niesie za sobą wiele profitów, tj. szkolenia organizowane częstokroć przez placówkę, tudzież instytucje. Jest to zatem bezprzykładna okazja do podniesienia swoich kompetencji oraz warsztatu, a także integracji w grupie wolontariuszy. Inną formą wolontariatu jest wolontariat akcyjny – forma dobrowolnego działania osób, które niezależnie od wieku (bowiem uczestniczyć mogą w nim także dzieci) zraszająca pragnących wziąć udział w przeprowadzaniu różnego rodzaju akcji, tj. koncertów, pikników rodzinnych. Typ tego wolontariatu ma charakter informacyjny, ale w głównej mierze edukacyjny. Często formę tę spotkać można w szkołach, ponieważ dzieci już od najmłodszych lat mogą w ten sposób kształtować swój charakter, uczyć się empatii, ale także budować w sobie poczucie chęci uczestnictwa w innych

wydarzeniach, gdzie wolontariusze są potrzebni, oraz poszukiwani. Są to więc pierwsze, ale jakże istotne „kroki młodego wolontariusza”. Przykładem bezprecedensowym wolontariatu akcyjnego są zbiórki organizowane w ramach Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy. Jest to wydarzenie szczególnie ważne, podczas którego wolontariusze gromadzą się w wielu miastach w Polsce i nie tylko, zbierając pieniądze do puszek (Matyjas, 2009, s. 43). Wolontariat zagraniczny to kolejny rodzaj wolontariatu, który cieszy się w obecnych czasach szczególną popularnością. Zainteresowanie nim wypływa głównie od osób młodych, do 30. roku życia. Daje on możliwość poszerzenia swojego doświadczenia oraz umiejętności językowych za granicą. Często jednak wymagane jest aby kandydat posługiwał się co najmniej jednym językiem obcym w stopniu komunikatywnym. Wymagania ze strony instytucji poszukujących tego typu wolontariuszy są bardzo często jasno określone i skonkretyzowane. W wielu przypadkach doświadczenie w pracy na danym stanowisku jest konieczne w celu podjęcia pracy jako wolontariusz w danym państwie. Jest wiele programów wolontariatu, które zajmują się organizowaniem wyjazdów zagranicznych i posiadają swoich „międzynarodowych partnerów”. Jednym z najpopularniejszych jest Wolontariat Europejski (European Voluntary Service, http://www.odyssei.com/wolontariat-zagraniczny/783_news.html).

EVS umożliwia osobom młodym (przedział od 18. do 30. r. ż.) wyjazd za granicę na czas od 2 do 12 miesięcy. Celem wyjazdu jest pomoc przy realizacji projektów na rzecz społeczności lokalnej danego regionu. Czynności te wykonywane są przez wolontariusza nieodpłatnie. Każdy, kogo chęć udziału w wolontariacie zagranicznym została zaakceptowana, a rekrutacja przeprowadzona pomyślnie, uczestniczy w cyklu szkoleń organizowanych przez Narodową Agencję w Krajach Programu. Wszystko to finalizuje porozumienie zawieranie pomiędzy wolontariuszem a instytucją docelową. Wyjazd międzynarodowy może odbyć się tylko raz. Wyjątek stanowią wyjazdy krótkoterminowe, w takich przypadkach możliwe jest rozpatrzenie ponownej aplikacji na kolejny wolontariat.

Warto zauważyć, iż forma powyższego wolontariatu (forma zagraniczna) jest często odbierana przez społeczeństwo bardzo negatywnie. Dopatruje się jego dobrych i złych stron. Mówi się, iż jest to forma tanich wakacji oraz sposobu na pewien etap w życiu młodych ludzi w okresie trwania nauki w szkołach średnich bądź na studiach. Czy to prawda? Jest to kwestia sporna. Dobroć wpływa z niezwyklej siły, którą każdy człowiek odnajduje na pewnym etapie swego życia. Jednym przychodzi to z łatwością, inni potrzebują czasu, aby zdać sobie sprawę jak piękne i bezcenne jest pomaganie innym, dzielenie się swoimi

doświadczeniami, umiejętnościami. Sam Stanisław Ignacy Witkiewicz napisał, że „...dobroć nie może wypływać ze słabości, tylko z potęgi...” (Witkiewicz, 1930, s. 35). To zdanie jest kwintesencją pomocy oferowanej przez głównie młodych ludzi za granicą. Potrzebna jest ku temu niebywała siła, oraz odwaga, o której wspomina autor cytowanego fragmentu.

Mimo wszystko spekulacje na temat wolontariatu zagranicznego trwają. Podejmuje się ich także Mirosław Górecki (Górecki, 2013, s. 76). Również i on dzieli wolontariat posilkując się pewnymi kryteriami. Są to:

- Wolontariat pracowniczy – forma w Polsce szerzej znana od 2002 roku jako „Wolontariat Biznesu”. Inicjatywa ta bardzo często wychodzi od dyrektora – szefa firmy. Nie jest to polecenie służbowe, jednakże wskazanie drogi oraz zachęcenie do dzielenia się swoimi umiejętnościami z innymi. Nie zawsze jest to jednak powiązane z działaniami danej firmy. Przykładowe wolontariaty mogą odbywać się w domach dziecka, schroniskach. Charakter tego wolontariatu zawsze powinien być dobrowolny – tylko wtedy ma on sens. Pracownik z własnej woli wyraża chęć uczestnictwa w nim. Ma to wiele walorów. Jednym z nich jest możliwość integracji z innymi pracownikami oraz intensyfikacja współpracy. Mają miejsce sytuacje, gdzie pracownik sam wychodzi z inicjatywą zgłaszając się do określonej placówki z chęcią udziału, jako wolontariusz, a następnie przedstawia to swojemu pracodawcy.
- Wolontariat prozatrudnieniowy – to także wolontariat stały. Osoby bezrobotne nierzadko wypadają z rynku pracy, a powrót na rynek pracy jest dla nich nie lada wyzwaniem. W tym znaczeniu wolontariat prozatrudnieniowy jest porozumieniem między wolontariusza a pracodawcą, który w ramach podpisanego porozumienia zapewnia wolontariuszowi mu ubezpieczenie, a co za tym idzie – świadczenia zdrowotne. Jest to zatem przepustka do przyszłej pracy osoby ubiegającej się o dane stanowisko (Rymsza, 2011, s. 7).
- Wolontariat rodzinny – jest to forma wolontariatu świetnie aktywizująca nie tylko społeczność lokalną, ale całe rodziny. Mirosław Górecki zauważa, że w niektórych krajach sama opieka dziadków nad wnukami jest formą wolontariatu rodzinnego. W Polsce działa program wolontariatu rodzinnego, gdzie rodziny mogą połączyć swoje siły, oraz integrować się podczas pomagania innym. Program ten ma na celu zachęcanie różnych instytucji (takich jak szkoły, biblioteki, domy kultury) do propagowania formy rodzinnego pomagania. Jest to niezwykle wyjątkowy typ wolontariatu. Małe

dzieci już od „pierwszych kroków” mogą uczyć się wraz ze swoimi rodzicami, co to jest dobro, jak je czynić, i czym możemy dzielić się z innymi, ponieważ wszystkie czynności związane z pracą wolontaryjną wykonują w gronie swoich najbliższych. Przekonują się oni już wtedy, że wolontariat to w istocie coś interesującego i to właśnie osoby, które w przyszłości prawdopodobnie będą wolontariuszami, których forma działania będzie stała (<http://www.filantropia.org.pl/newsy/174-program-wolontariat-rodzinny>).

Warto zwrócić uwagę na bardzo popularną wśród młodych ludzi, a ciągle niewystarczająco znaną formę wolontariatu jaką jest „e-wolontariat” (<http://e-wolontariat.pl>). Jest rodzaj wolontariatu bazujący na projekcie opierającym się na współpracy głównie z młodymi ludźmi, ale nie tylko. Jest to forma wolontariatu zależna od nowoczesnych technologii oraz pomysłowości wielu osób. Twórcy projektu zauważają, że jest to niebanalne narzędzie do pomocy innym w celu szerzenia dobra społecznego, czy też realizowania wielu kampanii społecznych lub organizowania szkoleń tematycznych dla wolontariuszy. Michał Górecki proponuje także podział wolontariatu ze względu na ilość osób uczestniczących w działaniu (Górecki, 2013, s. 168). Są to m.in. wolontariat uczniowski, wolontariat studencki, wolontariat seniorów, czy wolontariat humanitarny.

- **Wolontariat uczniowski** – uczestniczyć w nim mogą dzieci od najmłodszych klas szkoły. Są to zwykle koła, bądź też kluby zrzeszające dzieci i zachęcające je do wspólnego działania. Wolontariat uczniowski pomaga dzieciom dzielić się tym, co najcenniejsze – dobrem, oraz kształtuje podstawowe wzorce oraz zasady moralne młodego pokolenia. Najczęściej spotykane akcje pomocowe to odwiedzanie hospicjum, domów pomocy społecznej, schronisk, czy też koleżeńska pomoc.
- **Wolontariat studencki** – stanowi podobną formę wolontariatu jak powyższy – uczniowski, jednakże ze względu na pełnoletniość wolontariuszy może mieć większy zasięg. Realizowany jest w domach dziecka, świetlicach, na uczelniach. Istnieją także programy mające na celu pomoc dzieciom z trudnych rodzin, w celu lepszego wejścia w dorosłe życie, oraz większych możliwości w kształceniu, oraz samorealizacji.
- **Wolontariat seniorów** – ma na celu zrzeszenie oraz aktywizację seniorów, wykorzystanie ich potencjału, oraz nabytych umiejętności zawodowych. Osoby te mogą dzielić się swoim doświadczeniem z innym i ciągle aktywizować się, a także integrować w grupie „równolatków”. Wiek senioralny jest dla wielu „trudnym okresem” w życiu. Wolontariat seniorów jest

nierzadko formą terapii dla starszych, daje im poczucie, iż są potrzebni. Zmuszeni do samodyscypliny oraz ciągłej autokreacji znajdują w sobie chęć i siły do dalszego stawiania czoła codzienności życia, oraz czuć się spełnionym.

- **Wolontariat humanitarny** – powszechnie znany jako pomocy innym w czasie trwania klęski żywiołowej, wojny, bądź też chorób (w czasie trwania epidemii). Charakter wolontariatu humanitarnego propagują instytucje, tj. Czerwony Półksiężyc, czy Czerwony Krzyż (Górecki, 2013, s. 175).

Każdy chętny może podjąć działalność wolontaryjną. Są jednak pewne wyjątki. Kwestię tę reguluje ustawa z 24 IV 2003 o działalności pożytku publicznego i wolontariacie. W ustawie wskazano, że pewną przeszkodą w podjęciu wolontariatu jest wiek. Niektóre placówki opiekuńczo-wychowawcze wymagają ukończenia osiemnastu lat w celu podjęcia pracy przez wolontariusza (Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. Nr 96, poz. 8730). Wolontariusz podejmujący pracę w takiej placówce winien być ubezpieczony od odpowiedzialności cywilnej za szkody powstałe podczas pracy. Powinien być poinformowany o poufności, a co za tym idzie – konieczności zachowania tajemnicy związanej z pracą, którą wykonuje – pracą z dziećmi i nie tylko; mieć pełną zdolność do czynności prawnych, a także wykazywać się brakiem karalności za przestępstwa oraz brakiem postępowań toczących się w ramach przestępstwa publicznego ściganego z urzędu. Polskie prawo głosi, iż osoby poniżej 13. roku życia muszą posiadać pisemną zgodę opiekuna prawnego na wykonywanie pracy jako wolontariusz. Wolontariuszem może zostać także osoba niepełnosprawna. Jedynym zastrzeżeniem jest stan zdrowia. Powinien on pozwalać na wykonywanie pracy w ramach wolontariatu.

Motywacja wewnętrzna jako czynnik rozwoju wolontariusza w dobie COVID-19

W dobie wirusa Covid-19 wielu wolontariuszy podejmujących pracę stawia sobie podstawowe pytania „Dlaczego chcę zostać wolontariuszem? Czy to ważna decyzja? Czy to bezpieczne?”

Jak wspomina Zbigniew Tokarski, każdy wolontariusz chce być traktowany z szacunkiem i powagą godną jego wykonywanego zawodu, mimo iż robi to nieodpłatnie, a wahania związane z podjęciem tej istotnej decyzji są czymś całkowicie normalnym i wcale nie niecodziennym. Osoba rozpoczynająca ten typ pracy umacnia się w przekonaniu, że jest częścią organizacji, co napawa go dumą, a co

za tym idzie – w wyraźnym stopniu wpływa na wypracowaną pewność siebie oraz kształtuje charakter w zawodzie. Istotnym punktem wyjścia podczas rozpoczynania przygody z pracą wolontaryjną jest motywacja, czyli proces, który w pewnym stopniu wskazuje kierunek postępowania oraz zachęca do trwania w nim na tle innych społecznych poglądów celem zdobycia założonych wcześniej deklaracji, wewnętrznych celów (Pawłowska, 2009, s. 2–9).

Warunkiem prawdziwości tejże definicji jest:

1. świadomość, iż zakończenie procesu sukcesem jest potrzebne,
2. możliwość zrealizowania planowanego zadania przez daną osobę musi być wyższa niż zero (Janeczek, 1996, nr 2).

Motywacja jest zatem bardzo istotnym elementem powyżej wspomnianej formy pracy. Czynnikiem silnie wpływającym na motywację jest bardzo dobrze znana wszystkim potrzeba rozwoju oraz osiągnięć – wielokrotnie przywoływana w książce Zbigniewa Tokarskiego. Wspomina On o Federichu Herzbergu i o podziale potrzeb na dwa rodzaje: bezpieczeństwa oraz osiągnięcia satysfakcji z wykonywanej pracy. Bezpieczeństwo rozumiane jest jako właściwe relacje międzyludzkie, właściwa higiena pracy, zagwarantowanie godziwych warunków pracy. Wszystkie te czynniki w dużej mierze wpływają na to, czy wolontariusz w dalszym ciągu będzie chciał nim pozostać. W istocie bardzo niewielkie elementy, takie jak stół, krzesło mogą wpłynąć na to czy dana osoba będzie zmotywowana do pracy czy nie – brak tego elementu (krzesła) koniecznego podczas wykonywania swoich zadań wpłynie wyraźnie demotywująco na daną osobę. Wolontariat jest to forma rozwoju i poznawania możliwości zawodowych; to także strategia na owocną możliwość poznawania samego siebie poprzez pracę z drugim człowiekiem. Poszukiwanie sensu w życiu, jego celu to tematy ponadczasowe. Wiele osób mówi o zmęczeniu dotychczasową codziennością, często pracą. Gdzie szukają rozwiązania swoich problemów? Jednym z wyborów jaki jest dokonywany staje się coraz częściej wolontariat. Jest to sposób na poznanie nowych osób, poszerzenie swoich kwalifikacji, czy przezwyciężenie strachu, jaki wiąże się z brakiem pewności siebie w relacji zawodowej z drugim człowiekiem. Najczęstszym powodem wyboru pracy jako wolontariusz jest duża ilość czasu, jaką posiada przyszły wolontariusz oraz chęć zagospodarowania go (czasu) w jak najbardziej wartościowy sposób, dając poczucie satysfakcji. Wolontariat jest takim rodzajem aktywności, który uprawiać możemy przez całe nasze życie, czego dowodem jest zarówno wolontariat rodzinny, gdzie w trakcie trwania wolontariatu kształtują się najważniejsze więzi rodzinne – rodziców wraz z dziećmi, czy też między rodzeństwem; wolontariat uczniowski, gdzie kształtowane są: poczucie empatii

młodego człowieka, systematyczności, oraz tolerancji; wolontariat studencki to czas nabywania pierwszych kwalifikacji zawodowych, doświadczenia, sprawdzenia swoich umiejętności na wielu płaszczyznach; wolontariat seniorów to możliwość zaspokojenia pustki często związanej z brakiem bliskich osób, podtrzymywania poczucia sensu istnienia, celu w życiu. Rozwój człowieka dokonuje się na wielu obszarach życia człowieka. Wolontariat jest towarzyszem tej drogi, a odpowiedni rodzaj możemy przyporządkować adekwatnie do momentu, w którym się znajdujemy.

Formy wolontariatu w dobie wirusa COVID-19

Wolontariusze w dobie koronawirusa są poszukiwani na całym świecie. Mimo że wielu z nich ma świadomość ryzyka, jakie niesie ze sobą tego rodzaju praca; swoim dobrem i bezinteresownym sercem widzianym namacalnie jako czyn – dzielą się z innymi – potrzebującymi. Informacje o wolontariacie i jego rodzajach można znaleźć w różnych przestrzeniach internetu:

Organizacje rządowe oraz social media. Główny serwis internetowy polskiego rządu GOV.PL oprócz bieżących informacji na temat sytuacji związanej z wirusem COVID-19 zachęca wolontariuszy w każdym wieku do zgłaszania się przez odpowiedni formularz, który pomoże przydzielić wolontariusza odpowiedniej osobie potrzebującej. Portal wskazuje, że wachlarz możliwości pomagania jest ogromny; od pomocy w zakupach osobom starszym do zdalnej pomocy w odrabianiu lekcji potrzebującym dzieciom. Inne popularne serwisy internetowe również zachęcające do zgłaszania chęci uczestniczenia w wolontariacie to m.in.: e-wolontariat.pl, ihelpyou, system obsługi wolontariatu, uhelp!me.

Świat mediów społecznościowych stał się jednym z popularniejszych form przekazu oraz kontaktu „ze światem” w czasach trwania pandemii. To właśnie tutaj powstało nowe środowisko szerzenia się działań związanych z wolontariatem. Pierwszym z tych działań jest pozytywny, pełen wiary przekaz przepełniony nadzieją na lepsze jutro. Znane osoby mediów społecznościowych, motywują ludzi do aktywności, rozwijania swoich pasji, nauki języków, tańca, malarstwa oraz do pozostawania w domach w ramach akcji „#zostańdому”, aby czas, w którym ograniczona została możliwość opuszczania miejsca zamieszkania oraz spotykania się twarzą w twarz ze znajomymi nie był powodem traum i złego psychicznego samopoczucia. Jest forma wolontariatu, którego czas trwania jest często niesprecyzowany. Często forma tej aktywności w internecie skierowana jest do rodziny czy znajomych, ale także sięga szerszego grona odbiorców. Świat sztuki

zatrzymał się, zamykając ludzi kultury w odbiornikach. Jednakże i ci wyszli na przeciw ludzkiej tragedii oraz ludzkim potrzebom. Organizowane są koncerty, wywiady, a nawet wirtualne spacerunki po muzeach, kręcone odcinki nowo powstałych seriali, które za darmo obejrzeć możemy w sieci, których jasnym przekazem jest komunikat, aby każdy kto tylko może pozostał w domu. Wszystko po to, by zapewnić odbiorcom najbardziej optymalne poczucie normalności i stabilności w tym trudnym czasie.

Warto zauważyć, że internet stał się nie tylko środowiskiem, gdzie ludzie masowo sobie pomagają. Jest to również środowisko, w którym na światową skalę ludzie wyrażają podziw, zachwyt i aprobatę dla ciężkiej oraz niesłychanie niebezpiecznej pracy, jaką sprawują pracownicy służb społecznych; przede wszystkim lekarze, pielęgniarki, ale również strażacy, pracownicy socjalni, czy też osoby zakonne na rzecz ludzi zarażonych koronawirusem. Ludzie ci mają świadomość, iż za tę bezcenną pomoc mogą przyplacić swoim największym skarbem – życiem.

Zbiórki pieniędzy to kolejny aspekt wykorzystania internetu w szczytnym celu – jako obszaru możliwości szerzenia się form dobroczynności znanej wszystkim pod pojęciem wolontariatu. Znani influencerzy podjęli się organizacji zbiórek pieniędzy polegających na sprzedaży określonych produktów w celu pozyskania większej sumy pieniędzy dla nowo powstałych potrzeb wynikających z sytuacji ogólnoswiatowej pandemii, jak np. szycie odzieży ochronnej dla pracowników służby zdrowia pracujących z osobami zakażonymi, szycie maseczek ochronnych dla potrzebujących. Działania te poprzez swój filantropijny charakter również stały się wolontariatem. Internet to także „dobroczynna tablica ogłoszeń” – bezsprzeczną skuteczność tego narzędzia zauważyć możemy w działaniach związanych z rozprzestrzenianiem informacji zachęcających do odwiedzania znanych polskich miast, tj. Kraków, Gdańsk, Warszawa czy Łódź. Akcja „Miasto poczeka” ma zachęcić jak największą grupę odbiorców do tego, aby po wygaśnięciu pandemii na nowo odwiedzać polskie miasta. Internet stał się zatem półśrodkiem, którego ludzie zaczęli używać nie tylko aby uczyć się, komunikować, spędzać wolny czas – stał się polem, gdzie czyny prospołeczne na nowo stały się modne oraz widziane jako bardzo potrzebne, a co za tym idzie – coraz intensywniej praktykowane.

Uniwersytety oraz studenci. Wolontariat dla studentów jest to forma poszerzenia swoich przyszłych kwalifikacji zawodowych, sprawdzenia swoich umiejętności oraz predyspozycji, ale również wyrażania siebie w działaniu. Formy wolontariatu podejmowane przez studentów w dobie COVID-19 to głównie zasilanie kadry medycznej w szpitalach przekształconych na placówki medyczne

dla osób zarażonych wirusem. Prośby o pomoc na tym obszarze działań zostały skierowane do studentów uniwersytetów medycznych, aby to oni mogli wykorzystać swoją dotychczas zdobytą wiedzę i stawić czoła nowemu typowi egzaminu charakteru. Uniwersytety angażujące się w pomoc szpitalom to m. in. Łódzki Uniwersytet Medyczny, Śląski Uniwersytet Medyczny, czy też Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego. Innym typem pomocy była zbiórka środków ochrony osobistej dla szpitali tj.:

- rękawiczek jednorazowych,
- fartuchów flizelinowych, jednorazowych,
- maseczek ochronnych,
- przyłbic i gogli,
- mundurków medycznych

Tego typu pomocy podjęły się m.in. Warszawski Uniwersytet Medyczny, Krakowski Uniwersytet Ekonomiczny, Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie – akcja prowadzona była pod nazwą #CoMamyToDamy #poZUTeczni.

Pracownicy Instytutu Spraw Społecznych Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie wyszli naprzeciw oczekiwaniom osób potrzebujących w dobie kryzysu i zadeklarowali chęć pomocy w rozwiązywaniu problemów wynikających z tej nadzwyczajnej sytuacji – stając się wolontariuszami. Uruchomione zostały dwie linie umożliwiające połączenie telefoniczne osób potrzebujących ze specjalistami. Największym zainteresowaniem cieszyło się poradnictwo prawne oraz socjalne. Pracownicy naukowcy otrzymali również zapytania dotyczące możliwości zrobienia zakupów zawierających podstawowe artykuły dla seniorów, którzy prowadzą jednoosobowe gospodarstwa domowe i w tym trudnym czasie nie mogą opuścić swoich domów.

Seniorzy. Mimo że seniorzy to jedna z grup wysokiego ryzyka zachorowań na koronawirusa – oni również wyrazili chęć pomocy potrzebującym w wielu miejscach w Polsce. Szybie maseczek ochronnych dla zarówno personelu medycznego jak i ludzi żyjących w Polsce to forma jednoczenia się w tym trudnym czasie wybierana najczęściej przez seniorów. Akcja „Seniorzy szyją maseczki dla Seniorów” to działanie od seniorów dla seniorów, organizowane w Siemianowicach Śląskich. Urząd Miasta Łodzi, Fundacja Subvenio oraz osoby powyżej 60. r.ż. od 5 lat prowadzą „Telefon Życzliwości”. W czasach gdzie najczęściej korzystamy np. z internetu, aby znaleźć potrzebne nam informacje – nie dla każdego seniora ta czynność jest łatwym zadaniem. Z tego powodu Telefon Życzliwości stał się ich sposobem radzenia sobie w trudnych sprawach, źródłem informacji. Czas związany

z pandemią spowodował, iż wielu seniorów zostało odciętych od świata, poczuli się opuszczeni, osamotnieni. Wielu z nich dotychczas korzystało z różnych form aktywności, jak np. gimnastyka, wspólne zajęcia w ramach klubów seniora itp. Wolontariusze działający w fundacji wyszli naprzeciw oczekiwaniom potrzebujących seniorów i swoją pracę zaczęli wykonywać zdalnie – z domu. Każdy z wolontariuszy został zaopatrzony w telefon komórkowy, z którego w ramach „Telefonu Życzliwości” korzystają.

Organizacje pozarządowe oraz inne. Zbiórki pieniędzy organizowane na określony szczytny cel to popularne zjawisko w sieci. W dobie wirusa COVID-19 intensywność zbiórek wzrosła, ponieważ potrzeba stała się bardzo istotna. Jednymi z organizatorów takiej zbiórki zostali Krakowscy Sędziowie oraz Adwokaci, którzy swoją akcją „Sędziowie – Lekarzom” stworzyli w celu zebrania jak największej kwoty. Pieniądze postanowili przeznaczyć na pomoc dla krakowskich szpitali; Uniwersyteckiego i Żeromskiego. Środki pozwolą zakupić niezbędny, brakujący sprzęt który pomoże w walce z koronawirusem.

Innymi, jednakże posiadającymi takie same cele zbiórkami koordynowały fundacje tj.: Fundacja Siepomaga, też Fundacja Wielka Orkiestra Świątecznej pomocy, Fundacja Mam Serce, Fundacja TVN, Fundacja Zdrowia Śląska Cieszyńskiego, Fundacja Polsat i wiele innych. Cel zbiórek to doposażenie ośrodków medycznych w potrzebny sprzęt medyczny, odzież ochronną itp. Zbiórki przybrały charakter ogólnopolski. Stowarzyszenia Przyjaciół Chorych na Chłoniaki Przebiśnięg zdecydowało się przeprowadzić zbiórkę środków pieniężnych, której celem będzie nie tylko zasilenie szpitali w konieczny sprzęt medyczny, ale również pokrycie kosztów związanych z wykonywanymi testami na obecność wirusa.

Grupa informatyków i ekonomistów pracujących w ramach Wirtualnego Instytutu Kryzysowego (WIK) stworzyła aplikację wsparciedlaszpitala.pl mająca na celu „budowanie interdyscyplinarnego zespołu eksperckiego gotowego do pomocy merytorycznej administracji lokalnej i centralnej w działaniach związanych ze zwalczaniem przebiegu i skutków pandemii COVID-19 w Polsce (medycyna, prawo, gospodarka, technologia, społeczeństwo i in.)” (<https://www.eurostudent.pl/naukowcy-stworzyli-aplikacje-organizujaca-pomoc-dla-szpitali>).

Podsumowanie

Człowiek decydujący się zostać wolontariuszem, poprzez jasno określoną formę pracy, zadań, znajduje motywację ku dalszemu rozwojowi. W pracy wolontariusza istotna jest zależność bodźca i reakcji na ten bodziec, tylko w ten sposób

praca, za którą nie otrzymuje się wynagrodzenia ma szansę na dłuższy czas trwania. Czym jest bodziec? Bodźcem może być zarówno osoba, z którą wolontariusz współpracuje, jej dobre słowo, dostrzeżenie zaangażowania w pracę wolontariusza, docenienie jego osoby. W dobie pandemii i ogólnoswiatowego zaangażowania osób działających w internecie na rzecz innych potrzebujących, którzy czują się odizolowani od świata bodźcem jest ilość zainteresowanych oraz odpowiedzi na rodzaje pomocy które można znaleźć w sieci lub mediach społecznościowych. Formy działań wolontariuszy internetu to koncerty, rozmowy, wykłady, powstawanie nowych aplikacji usprawniających pracę w dobie COVID-19, zbiórki artykułów potrzebnych w dobie pandemii, czy też telefony zaufania, gdzie świadczona jest doradztwo społeczne w czasie pandemii. Duża liczba odbiorców zauważa, że formy aktywności na rzecz innych pomogły im przetrwać trudny czas kwarantanny. Reakcją na ten bodziec jest motywacja, która niezbędna jest do dalszej chęci efektywnej pracy. Analizując powyższe formy wolontariatu oraz działań z nimi związanych zauważyć można pewną prawidłowość; motywacja wpływa na dalszą chęć pracy (motywację otrzymujemy jako wynik reakcji na bodziec) – ciągła praca to podstawa sukcesu – droga do sukcesu to rozwój.

W dobie pandemii cały świat jednoczy się we wzajemnej pomocy. Przekrój wieku ludzi chętnych do dzielenia się pomocą charakteryzuje się dużą różnorodnością. Są to zarówno studenci, jak i seniorzy czy ludzie w średnim wieku – świadczy to zatem o powadze problemu, jaki stanowi wirus. Globalna katastrofa zmusiła wielu ludzi do zaprzestania pracy, a co za tym idzie stracili oni możliwość płynności finansowej, która pozwalała im na godne życie. W sytuacji, w której cały świat stawia czoła wirusowi zacierają się wszelkie podziały, a dobro, którym ludzie dzielą się z innymi staje się naturalnym odruchem serca, który wpływa z człowieka. Wolontariat w dobie pandemii świadczony jest w wielu miejscach, jak chociażby szpitale, domy pomocy społecznej, w miejscach zamieszkania osób potrzebujących. Wachlarz potrzeb ludzi jest ogromny; od prozaicznych czynności związanych z wykonaniem zakupów dla seniorów, przez potrzebę rozmowy z drugim człowiekiem, po zbiórki pieniędzy na niezbędny sprzęt medyczny. W dobie wirusa ogromna góra potrzeb ciągle piętrzy się, a sprostać im próbuje bezcenny człowiek.

Abstract: The article presents basic issues related to the concept of volunteering. It is a concept that is still shaping and being specified research. Volunteering was called charity, or philanthropy until the end of the 20th century. The specific features of volunteering are: directness, spontaneity and authenticity, as well as cyclicity. The main aim of this study is to indicate the forms of charitable work for the benefit of another human being in times of pandemic – the Covid virus – 19; by which all the continents were affected. The presented where types of assistance support systems, showed that in the era of global disaster people unite and types of volunteering opportunities are expanding. These kinds of help add a new meaning to the concept of volunteer work. It proves that the notion of volunteering is still uncrystallized and over the years, in the landscape of new experiences is still being formed.

Key words: voluntary service, volunteer, charity, philanthropy, virus, pandemic, Covid-19, support, voluntary work

Streszczenie: W artykule przedstawione zostały podstawowe zagadnienia związane z pojęciem wolontariatu. Swoistymi cechami wolontariatu są: bezpośredniość, spontaniczność i naturalność, a również bezustanność i cykliczność. Głównym celem niniejszego opracowania było wskazanie form działalności pracy na rzecz drugiego człowieka w czasach pandemii – wirusa COVID-19; epidemii, której zasięg objął wszystkie kontynenty. Przedstawione rodzaje pomocy pokazały, iż w dobie globalnej katastrofy ludzie jednoczą się, a rodzaje możliwości wolontariatu poszerzają się. Wskazane rodzaje pomocy dodają nowego znaczenia pojęciu wolontariatu. Dowodzi to, że pojęcie wolontariatu jest nadal nieskrystalizowane oraz na przestrzeni lat, w krajobrazie nowych doświadczeń, ciągle kształtuje się.

Słowa kluczowe: wolontariat, wolontariusz, dobroczynność, filantropia, wirus, pandemia, COVID-19, pomoc, praca społeczna

Bibliografia

- Chrapek, J. (2002). *Dzielmy się miłością – Wolontariat*, „Światło i Cienie”, nr 35.
Encyklopedia katolicka. (1985). Tom III, Lublin: Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II.
- Janeczek, M. (1996). *Wolontariat – nowe spojrzenie na pracę społeczną*, „Rocznik”, nr 2.
- Kępski, C. (2003). *Idea miłosierdzia a dobroczynność i opieka*, Lublin.
- Kłoczowski, J. (1985). *Kościół Katolicki w świecie i w Polsce, szkice historyczne*, Katowice

- Kopaliński., W. (1990). *Słownik wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych*, PWN: Warszawa.
- Kukowska., M. (2015). *Przepis na wolontariat*, Warszawa: Narodowe Centrum Kultury.
- Leś E. (2001). *Zarys historii dobroczynności i filantropii w Polsce*, Warszawa.
- Górecki., M. (2013). *Idea, instytucjonalizacja i funkcje wolontariatu*, Warszawa: Wydawnictwo Akademickie Żak.
- Matyjas B. (2009). *Wolontariat, jako działanie prospołeczne w obszarze pomocy społecznej i pracy socjalnej*, Kielce: Wszechnica Świętokrzyska.
- Radwan-Pragłowski J., Frysztacki., K. (1998). *Společne dzieje pomocy człowiekowi: od filantropii greckiej do pracy socjalnej*, Katowice.
- Radwan-Pragłowski., J. (2009). *Miłosierdzie i praktyka: społeczne dzieje pomocy człowiekowi*, Katowice.
- Rymsza., M., Dudkiewicz., M. (2011). *Współczesne oblicza wolontariatu*, „Trzeci Sektor” nr 23.
- Tokarski., Z. (2008). *Wolontariat w Polsce Raport z badań w latach 2000-2003*, Łódź.
- Wolontariat*, [w:] Encyklopedia Pedagogiczna XXI, t. VII. (2008). Warszawa: Wydawnictwo Akademickie Żak.

Źródła internetowe:

- <http://odpowiedzialnybiznes.pl/artykuly/wolontariat-pracowniczy-angazowanie-pracownikow-bariery-korzysci/> (dostęp od 05.05.2020).
- <http://profesor.pl/publikacja,27789,Artykuly,Motywacja-w-swietle-literatury-przedmiotu> (dostęp od 04.05.2018).
- <http://www.filantropia.org.pl/newsy/174-program-wolontariat-rodzinny> (dostęp od 05.05. 2020).
- http://www.odyssei.com/wolontariat-zagraniczny/783_news.html (dostęp od 1.05.2020).
- http://www.odyssei.com/wolontariat-zagraniczny/783_news.html (dostęp od 1.05.2020).
- http://www.soc-org.edu.pl/PL/emp_Pawlowska/res/proces_motywacji.pdf (dostęp od 2.05.2020).
- <http://encyklopedia.pwn.pl/haslo;/3997784> (dostęp od 06.05.2020).
- <http://sjp.pwn.pl/slowniki/wolontariusz.html> (dostęp od 06.05.2020).
- <http://sjp.pwn.pl/szukaj/wolontariat.html> (dostęp od 06.05.2020).
- <http://e-wolontariat.pl> (dostęp od 3.05.2020).
- <https://www.eurostudent.pl/naukowcy-stworzyli-aplikacje-organizujaca-pomoc-dla-szpitali> (dostęp od 8.05.2020).
- http://www.soc-org.edu.pl/PL/emp_Pawlowska/res/proces_motywacji.pdf (dostęp od 11.05.2020).